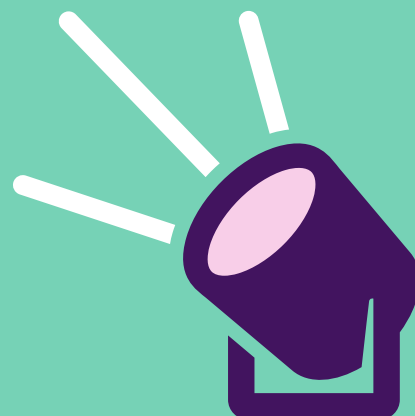
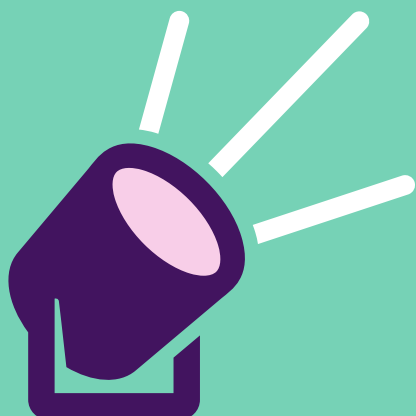

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

—
**CULTUUR
SUBSIDIES**

—
2025 — 2028

Inleiding

Op 3 juli 2024 heb ik de adviezen van de Raad voor Cultuur ontvangen over de verdeling van de middelen binnen de culturele basisinfrastructuur (hierna: bis) voor de periode 2025 – 2028¹. Deze onafhankelijke advisering ligt ten grondslag aan mijn besluiten over deze nieuwe bis-periode. Met deze brief informeer ik uw Kamer over mijn besluiten. Ik baseer mij in de besluitvorming op de Uitgangspunten cultuursubsidies 2025 – 2028².

Een goede ondersteuning van de culturele en creatieve sector is van groot belang. Cultuur is een onmisbaar onderdeel van onze democratische samenleving. De vrijheid die aan de basis ligt van onze samenleving is onlosmakelijk verbonden met de vrijheid die kunst biedt: in theaters en musea, bij het koor of op een festival ontmoeten mensen elkaar en wordt het gesprek over maatschappelijke vraagstukken gevoed. Cultuur vormt wie wij zijn. Niet alleen als individu, maar juist ook als gemeenschap. In de periode 2025 – 2028 investeer ik daarom samen met de rijkscultuurfondsen en andere overheden in een sterke culturele basisinfrastructuur. Dit doe ik binnen de kaders van het Hoofdlijnenakkoord.

Op 1 januari 2025 gaat de nieuwe bis-periode van start. Via de basisinfrastructuur en de rijkscultuurfondsen worden 423 aanvragen voor meerjarige ondersteuning gehonoreerd. Het totaalbudget voor de bis en de rijkscultuurfondsen is € 559 miljoen per jaar (loon- en prijspeil 2023)³. In de bijlage vindt u een uitsplitsing van dit bedrag.

Procedure

In juni 2023 heeft mijn ambtsvoorganger de uitgangspunten voor het cultuurbeleid in de periode 2025 – 2028 aan de Kamer gepresenteerd. Bijgevoegd waren de beleidskaders voor de zes rijks-cultuurfondsen en het concept van de ministeriële regeling voor de rijkscultuursubsidies 2025 – 2028.

De aanloop naar de nieuwe bis-periode kenmerkt zich onder andere door de parallelle procedures van de Raad voor Cultuur en de rijkscultuurfondsen en andere overheden: voor het eerst was de uiterlijke indiendatum voor een subsidieaanvraag voor de bis, bij de rijkscultuurfondsen en bij andere overheden dezelfde (1 februari jl.). Daarnaast presenteerde de Raad voor Cultuur zijn adviezen op 3 juli jl. voor het eerst gelijktijdig met de openbaarmaking van de besluiten van de rijkscultuurfondsen. Het gezamenlijke optreden is een belangrijke verbetering. Het heeft rust en duidelijkheid in de procedure gebracht. Ook maakt het zichtbaar dat de subsidies van het rijk, rechtstreeks via het ministerie van OCW enerzijds en via de rijkscultuurfondsen anderzijds, samen één geheel vormen.

In de komende periode wordt de bis gekenmerkt door stabiliteit: anders dan in de periode 2021 – 2024 zijn in de aanvraagronde voor de nieuwe periode de functies ongewijzigd gebleven. Ook zijn de extra plekken die op basis van Kamerbehandeling voorafgaand aan bis-periode 2021 – 2024 zijn toegevoegd, behouden. In de Meerjarenbrief De kracht van creativiteit⁴ is een budget van € 25 miljoen per jaar opgenomen voor een beperkt aantal knelpunten en om de verruiming van de bis in de periode 2025 – 2028 overeind te houden.

1 [‘Advies Culturele basisinfrastructuur 2025 – 2028’](#), 2024, Raad voor Cultuur.

2 Kamerbrief *Uitgangspunten cultuursubsidies 2025 – 2028*: Tweede Kamer, vergaderjaar 2022 – 2023, 32820, nr. 499.

3 De instellingen en fondsen ontvangen een beschikking op het prijspeil 2024.

4 Kamerbrief *Meerjarenbrief cultuur – de kracht van creativiteit*: Tweede Kamer, vergaderjaar 2022 – 2023, 32820, nr. 482.

Criteria culturele basisinfrastructuur

De beoordelingscriteria voor de subsidies zijn vastgelegd in de Subsidieregeling culturele basisinfrastructuur 2025 – 2028. Voor de bis-periode 2025 – 2028 zijn vijf criteria gehanteerd:

1. Artistieke en/of inhoudelijke kwaliteit
2. Maatschappelijke betekenis
3. Toegankelijkheid
4. Bedrijfsmatige gezondheid
5. Geografische spreiding

Het vijfde criterium, geografische spreiding, is toegevoegd naar aanleiding van de motie van voormalig lid Werner⁵.

In de bis was voor veel functies geografische spreiding overigens al vastgelegd in de regeling. In de nieuwe subsidieperiode is voor festivals en jeugdpodiumkunsten een minimumspreiding toegevoegd. De rijkscultuurfondsen zijn door mijn ambtsvoorganger verzocht om expliciet aandacht te hebben voor een goede spreiding in het land, inclusief het Caribisch deel van het Koninkrijk. Dit is onderdeel van de opdracht aan de rijkscultuurfondsen.

Resultaten

In totaal zijn 181 aanvragen ingediend voor bis-subsidie in de periode 2025 – 2028. Ik neem het advies van de Raad voor Cultuur over om 117 aanvragen te honoreren⁶. Twee regionale musea kregen een negatief advies, hier wil ik in het belang van de regiofunctie de provincie in de gelegenheid stellen een hernieuwde voordracht te doen. Van de gehonoreerde aanvragen voor bis-subsidie heeft de raad over 13 voorwaardelijk positief geadviseerd. Deze instellingen moeten conform het raadsadvies voor 1 november 2024 aan de bijbehorende voorwaarde hebben voldaan. De rijkscultuurfondsen honoreren gezamenlijk 306 aanvragen in de periode 2025 – 2028. In de bijlage vindt u overzichten van de honoreringen binnen de bis en via de rijkscultuurfondsen.

De instellingen die subsidie zullen ontvangen binnen de bis of via de rijkscultuurfondsen dragen wezenlijk bij aan de culturele infrastructuur binnen het Koninkrijk, ieder vanuit een eigen rol: van instellingen met een regionale functie waar nieuwe talenten worden ontdekt, tot toonaangevende organisaties die zich in de internationale wereldtop bevinden. Over het gehele spectrum zijn de geografische locatie en functie van een instelling vaak met elkaar verbonden.

In de nieuwe subsidieperiode bevindt meer dan de helft van de instellingen in de culturele basisinfrastructuur zich buiten een van de drie grote gemeenten (Amsterdam, Rotterdam en Den Haag). In de provincies Fryslân, Gelderland, Groningen en Limburg stijgt het aantal bis-instellingen⁷. In de provincie Utrecht daalt het aantal instellingen, in de andere provincies blijft het aantal gelijk. Daarbij is het goed om te benoemen dat met ingang van de huidige subsidieperiode het aantal instellingen buiten de drie grote steden ook al aanzienlijk was gestegen. De aanpassingen in de subsidieregeling en beoordelingscriteria hebben dus een positief effect gehad op de geografische spreiding.

5 Tweede Kamer, vergaderjaar 2022 – 2023, 32820, nr. 505.

6 Exclusief de twee plekken voor regionale musea in Groningen en Overijssel.

7 Inclusief honoreringen van instellingen die in de periode 2021 – 2024 tijdelijk subsidie ontvingen op verzoek van de Tweede Kamer.

De fondsen leveren ook een belangrijke bijdrage aan de spreiding over het land. Daar worden buiten de drie grote gemeenten meer aanvragen gehonoreerd dan in de huidige periode. Er is dus sprake van een positieve trend. Vooral in het Caribisch deel van het Koninkrijk, Drenthe, Fryslân en Overijssel is sprake van een relatief grote stijging. In het Caribisch deel van het Koninkrijk zijn vijf aanvragen gehonoreerd. De verhouding tussen het aantal aanvragen en het aantal toekenningen is overal in grote lijnen vergelijkbaar. Verschillen in het aantal honoreringen zijn dus vooral terug te voeren op het aantal ingediende aanvragen. De mate waarin gemeenten en provincies bijdragen aan lokale makers en instellingen is een belangrijke basisvoorwaarde voor een voedingsbodem waaruit initiatieven kunnen ontstaan die in aanmerking komen voor financiering door het rijk. Ik blijf in gesprek met mijn collega-bestuurders over wat er nodig is om een klimaat te creëren waarin er gelijke kansen zijn voor culturele organisaties om te groeien naar het ontvangen van een landelijke subsidie.

Bij de rijkscultuurfondsen zijn doorstroom en vernieuwing belangrijke uitgangspunten. De rol van de fondsen op deze punten is wezenlijk voor een levende en zich voortdurend ontwikkelende sector. Tegelijk zie ik dat er vanuit het veld ook vraagtekens worden gezet bij de uitstroom die in deze ronde is opgetreden bij de rijkscultuurfondsen. Ik vind het belangrijk om deze signalen serieus te nemen en voor de toekomst goed te kijken naar hoe we de juiste balans vinden tussen stabiliteit en vernieuwing.

Een belangrijk ontbrekend onderdeel in de resultaten is talentontwikkeling in de klassieke muziek: bij het Fonds voor Cultuurparticipatie krijgen vrijwel alle instellingen die zich met dit onderdeel bezighouden een afwijzing. De oorzaak is een forse overvraging van de meerjarenregeling talentontwikkeling. Vanuit mijn bestelverantwoordelijkheid zie ik dit als een onwenselijke uitkomst, omdat het belangrijk is dat de groeimogelijkheden naar en binnen de professionele klassieke muzieksector standhouden. Ook lokale bestuurders hebben mij gewezen op het belang van deze functie, en mij gevraagd hier een oplossing voor te vinden. Ik vraag het Fonds voor Cultuurparticipatie om een specifieke meerjarige regeling te ontwikkelen, met als doelgroep instellingen die zich richten op talentontwikkeling in de klassieke muziek. Om dit mogelijk te maken is in de periode 2025 – 2028 jaarlijks een bedrag van € 1,9 miljoen beschikbaar. Dekking wordt gevonden op de begroting van het Fonds voor Cultuurparticipatie, aangevuld met een bijdrage vanuit de cultuurbegroting en van het Fonds Podiumkunsten.

Samen maken de bis-subsidies en de subsidies van de rijkscultuurfondsen een hoog kwalitatief cultureel aanbod toegankelijk voor iedereen verspreid over het hele land. Om dit aanbod de komende periode te waarborgen en waar nodig te verstevigen, zal ik in nauw gesprek blijven met de sector. De drie codes vormen een leidraad voor de onderwerpen governance, fair practice en diversiteit en inclusie. Ook zet ik de komende periode het gesprek met de sector voort over duurzaamheid en digitale transformatie. Daarnaast starten, zoals eerder toegezegd door mijn ambtsvoorgangers, pilots waarin met een aantal bis-instellingen wordt onderzocht op welke manieren zij hun maatschappelijke impact in kaart kunnen brengen. Deze onderwerpen spelen hierin ook een rol.

Codes, duurzaamheid en digitale transformatie

GOVERNANCE CODE CULTUUR – SOCIALE VEILIGHEID EN TOEZICHT

De Raad voor Cultuur heeft in verschillende bis-adviezen opmerkingen gemaakt over de governance in het algemeen en het interne toezicht van aanvragers in het bijzonder. Op toezichthouders rust een bijzondere verantwoordelijkheid. Zij zijn als eerste verantwoordelijk voor een juiste besteding van publiek geld. Toezichthouden is geen erebaan, maar een serieuze maatschappelijke verantwoordelijkheid. Een beweging op dit gebied is al in gang gezet, maar de culturele en creatieve sector verdient goed en stevig toezicht. Daarom neem ik de aankomende tijd extra maatregelen om de governance van de sector, en in het bijzonder het interne toezicht, verder te professionaliseren.

De sector heeft in 2006 de Governance Code Cultuur opgesteld. Deze code is al jaren algemeen bekend en heeft bijgedragen aan de kwaliteit van de governance. Ik merk op dat organisaties bij de toepassing van de code nog op verschillende vragen en dilemma's stuiten⁸. Ik zal daarom de verdere concretisering van de code stimuleren. In 2025 verwacht ik een advies van de Raad voor Cultuur over governance. Ik vraag Cultuur + Ondernemen dit advies mee te nemen in de verdere concretisering van de code. Daarnaast vind ik het belangrijk dat de gemeenschap van toezichthouders ook zelf verantwoordelijkheid neemt voor het versterken van het toezicht in de sector. Daarom stimuleer ik de ontwikkeling van een netwerk waarin kennis en kunde over governance kan worden gedeeld.

De governance van instellingen is ook direct van belang voor een ander belangrijk onderwerp: de sociale veiligheid in de sector. Specifieke kenmerken van de sector maken werkenden (extra) kwetsbaar voor grensoverschrijdend gedrag. De Raad voor Cultuur gaat hier in meerdere adviezen ook expliciet op in. Het werken aan sociale veiligheid is een proces van de lange adem. Het versterken van het toezicht is in mijn ogen een belangrijk aspect daarbij. Ik kom op een later moment terug op dit onderwerp.

FAIR PRACTICE CODE – EERLIJKE BETALING

In de nieuwe bis-periode worden belangrijke stappen gezet naar eerlijkere betalingen binnen de culturele en creatieve sector. Hiermee wordt de bestaanszekerheid van werkenden in de sector versterkt.

Per 1 januari 2025 is € 36,4 miljoen (loon- en prijspeil 2023) extra beschikbaar gesteld om de stap naar 'fair pay' te kunnen maken. Deze middelen zijn verdeeld over de bis-instellingen, de rijkscultuurfondsen en de Erfgoedwet-musea⁹. De verdeling is grotendeels gebaseerd op onafhankelijk onderzoek vanuit de sector¹⁰. Aan de hand van deze middelen is onder andere extra ruimte gecreëerd voor symfonieorkesten in de bis. Daarnaast wordt de regeling kunstenaarshonorarium bij het Mondriaan Fonds gecontinueerd.

8 Bericht uit het veld – '[Governance: Toepassing en Toekomst](#)', 2023, Cultuur + Ondernemen.

9 Kamerbrief *Verdeling fair pay middelen en regionale spreiding in de subsidieregeling culturele basisinfrastructuur 2025 – 2028*: Tweede Kamer, vergaderjaar 2023 – 2024, 32820, nr. 513

10 '[Fair pay dichterbij](#)', 2023, PPMC/SIRM in opdracht van Kunsten '92.

Een eerlijkere betaling voor de culturele en creatieve sector vergt een gezamenlijke inspanning van alle financiers. Ik juich toe dat andere overheden hier ook stappen in zetten. Gemeenten nemen immers het grootste gedeelte van het landelijke cultuurbudget voor hun rekening. De VNG heeft een handreiking¹¹ opgesteld voor gemeenten over fair pay. Deze handreiking is een belangrijke stap die gemeenten helpt bij het vormgeven van hun beleid voor eerlijke beloning.

Voor instellingen die vanuit de bis subsidie ontvangen, gaan de extra fair pay middelen gepaard met de plicht tot eerlijke betaling. Voor deze instellingen geldt dat zij zich per 1 januari 2025 moeten verbinden aan collectieve tariefafspraken (cao of honoreringsrichtlijn). Instellingen hebben bij hun aanvraag een zogenaamde ‘verklaring getrouwheid’ over de collectieve afspraken over eerlijke beloning aangeleverd. De raad heeft deze verklaringen meegenomen in de beoordeling.

De plicht tot eerlijke betaling vraagt om een blijvende actualisering en ontwikkeling van collectieve tariefafspraken. Ook stimuleert deze plicht de sociale dialoog tussen werknemers en werkgevers. Ik zal Platform ACCT de komende bis-periode ondersteunen bij het voortzetten van ketentafels waar tariefafspraken per subsector worden gemaakt. Voor een goede sociale dialoog is volgens de SER en de Raad voor Cultuur¹² een sterke vertegenwoordiging van werkenden belangrijk. Ik zal dit de komende tijd stimuleren.

CODE DIVERSITEIT EN INCLUSIE

Diversiteit en inclusie staat voor toegankelijke en meerstemmige cultuur van en voor iedereen overal in Nederland. De Code Diversiteit en Inclusie is een door de sector opgestelde richtlijn, waarmee invulling wordt gegeven aan dit uitgangspunt. De code is niet-dwingend en kent geen normen waar de sector zich aan dient te houden. Wel is de code een belangrijk handvat om aandacht te hebben voor het uitgangspunt dat cultuur in Nederland toegankelijk blijft voor wie dan ook, waar dan ook. De Raad voor Cultuur constateert dat de aanvragende instellingen steeds meer rekening houden met diverse publieksgroepen in hun programmering. Denk bijvoorbeeld aan mensen met een kleinere portemonnee. Ook worden de verhalen die via kunst en cultuur worden verteld steeds diverser. Zo bevatten de programma’s steeds vaker verhalen uit eigen regio.

De Raad voor Cultuur constateert ook dat er nog veel te winnen is als het gaat om de meerstemmigheid binnen de eigen organisatie. Dit blijf ik stimuleren, met oog voor de behoeftes en mogelijkheden binnen de sector.

11 Handreiking [‘Van schatbare waarde – Fair pay in de lokale creatieve en culturele sector’](#), 2024, VNG en Platform ACCT.

12 Advies [‘Passie gewaardeerd’](#), 2017, SER en de Raad voor Cultuur.

DUURZAAMHEID

Met het oog op de wettelijke klimaatdoelen is het belangrijk om inzicht te hebben in de ecologische impact van de cultuursector. Het doel is het verlagen van die impact en samen te werken aan een duurzame toekomst. Op dit moment is zowel op instellings- als op sectorniveau weinig bekend over de ecologische impact van de cultuursector. Daarom heb ik als eerste stap aanvragers voor de cultuursubsidies voor de periode 2025 – 2028 gevraagd een vragenlijst in te vullen over verduurzaming.

De eerste uitkomsten laten zien dat bijna alle aanvragende instellingen met duurzaamheid bezig zijn. De helft van de instellingen geeft aan al stappen te zetten om de ecologische impact te verlagen. Ongeveer twintig procent zegt te werken aan het meten van een voetafdruk en dit belangrijk te vinden. Ik vind dit een goede ontwikkeling die ik wil stimuleren. Ik heb daarom in de subsidiebeschikkingen aan alle instellingen gevraagd om in de komende subsidieperiode data bij te houden om zo de eigen voetafdruk in beeld te brengen. Ook de rijkscultuurfondsen zullen dit vragen aan instellingen die meerjarige subsidie krijgen. Dit is geen formele verplichting. De instellingen wordt vooralsnog gevraagd aan te sluiten bij reeds beschikbare methoden.

Naast dat de Raad voor Cultuur in zijn advies *Cultuur Natuurlijk*¹³ aanbevelingen doet over de voetafdruk, adviseert hij om een bredere monitoring op te zetten voor de culturele- en creatieve sector. In de beleidsreactie op dit advies zal ik nader ingaan op deze laatste aanbeveling.

DIGITALE TRANSFORMATIE EN INNOVATIE

Digitale technologie biedt kansen voor nieuwe vormen van creatie en presentatie en mogelijkheden voor het vergroten van toegankelijkheid en publieksbereik. In de uitgangspuntenbrief heeft mijn ambtsvoorganger het belang van een digitale strategie benadrukt. Aanvragers zijn aangemoedigd om bij het beschrijven van hun activiteiten aandacht te besteden aan hun digitale strategie voor de periode 2025 – 2028. Er wordt ruimte geboden aan instellingen om te investeren in vernieuwing van het aanbod, om innovatieve manieren van werken te ontwikkelen en om te experimenteren met nieuwe businessmodellen.

De Raad voor Cultuur constateert dat het onderwerp digitalisering bij de meeste instellingen sterk leeft, maar geeft aan dat de ambities wisselend zijn. Ik sluit mij aan bij de Raad voor Cultuur in het aanmoedigen van instellingen om in digitalisering te blijven investeren en te blijven innoveren. Ik zal daarom net als in de periode 2021 – 2024 de digitale transformatie van instellingen blijven monitoren en onderzoeken.

Op basis van het positieve advies van de raad krijgt DEN, kennisinstituut voor cultuur en digitale transformatie, subsidie voor de komende periode. Zo kan DEN de sector met kennis en deskundigheid blijven ondersteunen bij de digitale transformatie.

13 Advies '[Cultuur Natuurlijk](#)', 2023, Raad voor Cultuur.

Tot slot

Ons land kent een groot aantal initiatieven, die allemaal op hun eigen wijze iets toevoegen aan het cultureel aanbod. Maar het cultuurbudget vraagt om het maken van keuzes. Deze brief geeft inzicht in het resultaat voor de komende periode. Met de bis-subsidies en de subsidies van de rijkscultuurfondsen in 2025 – 2028 ondersteunen we een hoog kwalitatief cultureel aanbod, dat toegankelijk is en verspreid over het land.

Ik zie ook de knelpunten in dit systeem. Hier wordt ook door instellingen en sectorvertegenwoordigers op gewezen. De adviezen van de Raad voor Cultuur *Toegang tot Cultuur*¹⁴ en van de Unesco Commissie *On(ver)vangbaar*¹⁵ bieden belangrijke inzichten in wat er goed gaat en wat er beter kan. Ik wil de komende periode gebruiken om te kijken hoe we binnen de beschikbare middelen kunnen zoeken naar manieren om het bestel te verbeteren en te vereenvoudigen. Zo kunnen we de bijdrage van de culturele en creatieve sector aan de samenleving waarborgen en waar nodig verstevigen. Ik ga daarover de komende periode graag het gesprek aan met lokale overheden en het veld.

Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Eppo Bruins

14 Advies '[Toegang tot cultuur op weg naar een nieuw bestel in 2029](#)', 2024, Raad voor Cultuur.

15 Advies '[On\(ver\)vangbaar de innovatieve kracht van the culture](#)', 2023, Unesco Commissie.

